

Kossuth Lajos

Udvardi és kossuthfalvi Kossuth Lajos (Monok, 1802. szeptember 19. – Torino, 1894. március 20.) magyar államférfi, a Batthyány-kormány pénzügyminisztere, a Honvédelmi Bizottmány elnöke, Magyarország kormányzó-elnöke. A nemzeti függetlenségért, a rendi kiváltságok felszámolásáért s a polgári szabadságjogok biztosításáért vívott 19. századi küzdelem egyik legnagyobb alakja, a magyar szabadságharc szellemi vezére. Máig egyike azoknak, akik a magyar nép emlékezetében leginkább megtestesítik az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot, Széchenyivel és Petőfivel együtt.

Kossuthfalváról származó, birtoktalan, evangélikus köznemesi család sarja. Családjának első okleveles említése 1263-ból való. Édesapja, Kossuth László 1763-ban született Turóc vármegyében, s itt lett lajstromozó a megyénél, majd uradalmi ügyész Monokon az Andrássyknál. Viszonylag későn, 1800 körül házasodott, s vette el az olaszliszkai, evangélikus vallású postamester, tyrlingi Weber András lányát, Karolinát. A Weber család eperjesi eredetű volt. Kossuth Lajos után még négy leánya született a házaspárnak:

- Karolina, Breznay István felesége
- Emília, Zsulavszky Zsigmond felesége
- Lujza, Ruttkay József felesége
- Zsuzsanna, Meszlényi Rudolf felesége

Kossuth Lajos születésének időpontjáról a szaktudományban is vita folyt. Kosáry Domokos leírta, hogy Kossuth 1802-ben született Monokon, ám a tállyai anyakönyv, mely a születési bejegyzést tartalmazta, 1810-ben elégett. Feltételezések szerint szóba jöhetett az október, amit maga Kossuth is említett néha, ám legvalószínűbbnek mégis a szeptember 16–19. közötti időszakot tartották.

1841. január 9-én Pesten feleségül vette Meszlényi Teréziát (1809–1865), akitől három gyermeke született:

- Ferenc Lajos Ákos (1841–1914), első felesége Emília Hoggins, második felesége kvassói és brogyáni Kvassay Mária
- Vilma (1843–1862)
- Lajos Tódor Károly (1844–1918).

Kossuth Lajos elemi iskolát Sátoraljaújhelyen a piaristáknál végezte. Tanulmányait Eperjesen az evangélikus kollégiumban folytatta ahol a német nyelvet sajátította el. Majd az 1819/20-as tanévet a Sárospataki Református Kollégiumban töltötte, ahol jogot tanult. Az iskola elvégzése után hazatért, s előbb apja mellett, később pedig az eperjesi Kardos Samu mellett töltötte egyéves joggyakorlatát. Innen Pestre került, a hétszemélyes, majd a királyi ítélőtáblánál joggyakornokoskodott. Ügyvédi oklevelét 1823-ban kapta meg. Pesten szeretett volna maradni, de Zemplén megyébe tért vissza.

Először a sátoraljaújhelyi evangélikus egyházközség ügyvédje, 1827-ben már táblabíró, később pedig már Sátoraljaújhely ügyésze lett. Ebben az időben hivatali munkája mellett történeti kronológiákat, fordításokat készített. A megyei politikai életbe 1830-ban, a reformellenzék tagjaként kapcsolódott be. 1831-ben kolerabiztosként nagy szerepet játszott a járvány további terjedésének megakadályozását célzó átgondolatlan intézkedések miatt lázadó jobbágyok lecsillapításában és Sátoraljaújhely felkelők elleni védelmének megszervezésében. Ígéretesen induló megyei karrierjének aztán egy sikkasztási vád (az ún. árvapénz-ügy) vetett véget.

1832 végén került a pozsonyi országgyűlésre, itt szerkesztette az Országgyűlési Tudósításokat, amelyben a liberális reformellenzéknek a társadalmi haladásért és a nemzeti érdekek védelmében vívott harcát sokszorosított magánlevelek formájában népszerűsítette. Szerkesztette a megyegyűlésekről beszámoló Törvényhatósági Tudósításokat. Ez az időszakos lap már nem állott diétai oltalom alatt; a nádor tilalommal lépett közbe és az egyes leveleket a postán lefoglalták.

A nádor második tilalma ellenére is megjelentek a füzetek, ezért Kossuthot letartóztatták, és bevitték a budai börtönbe, ahol 4 évig raboskodott.

Fogsága, minden szigorúsága ellenére, inkább fejlesztette, mint elzsibbasztotta szellemét. Mint ez időből eredő naplótöredékei mutatják, sokat olvasott és írt, különösen az angol nyelvben való kiváló jártasságát szerezte meg börtönévei alatt.

1840 májusában szabadult, különösen Deák Ferenc erélyes közbelépése folytán.

Később a Pesti Hírlap szerkesztője lett. Ugyanezen időbe esik házassága Meszlényi Teréziával, kit Széchenyi István igen érdekes nőnek, amellet tüzes honleánynak ábrázol. Kiszabadulása után, 1841 januárjától a Pesti Hírlap szerkesztője volt Kossuth megteremtette a modern magyar politikai újságírást. Vezércikkei sorra vették a gazdaság és a társadalom égető problémáit. A cikkek a jelen bírálását a jövő felvázolásával kötötték össze.

1844-ben megalapította az Országos Védegyletet. Ez azt jelentette, hogy a tagok arra kötelezték magukat, hogy csak hazai szövetet vásárolnak. Az elfogadott alapszabálya szerint a külföldi árukat ki kell szorítani a hazai piacról, amelyet a honi ipar számára kell biztosítani. A Védegylet tagjai becsületszóra megfogadták, hogy hat évig csak magyarországi árut vásárolnak: csak magyar mesterembereknél dolgoztatnak és olyan iparcikkből nem vesznek külföldit, amelyből belföldit is lehet kapni. A Védegylet a hazai ipart a belső fogyasztás, a tudatos vásárlás útján próbálta meg fejleszteni. A Védegylet a korszak egyik legnagyobb botrányával omlott össze. Kiderült ugyanis, hogy a Védegylet kitűzőit Bécsben készítették. Még a botrány kirobbanása előtt 1846. augusztus 20-án Kossuth bölcsen lemondott igazgatói tisztéről: a társaság ettől kezdve csak névleg működött.

Kossuth Lajos a Batthyány-kormányban pénzügyminiszter lett, nevéhez fűződik az önálló magyar pénz Kossuth-bankó megteremtése és az ország első költségvetésének összeállítása.

Szeptember 6-án Kossuth elrendelte az első magyar bankjegyek kibocsátását a védelmi szükségletek fedezésére. Szeptember 15-én választották meg az Országos Honvédelmi Bizottmányt, elnökének. 1849-ben ideiglenes államfővé, kormányzó-elnökké választották. Az országgyűléssel együtt Szegedre, majd Aradra vonult.

A temesvári csata után, Kossuth lemondott a kormányzati tisztéről, a Világosi fegyverletétel után török földre menekült előbb azonban Orsovánál magyar földön elásatta a Szent Koronát. Gyermekének csak 1850-ben engedte meg az osztrák kormány, angol közbenjárásra, hogy atyjukhoz távozzanak. 1851-ben Angliába utazott. Útja valóságos diadalmenet volt. Alig ünnepeltek még úgy idegent angol földön, mint a magyar szabadság bajnokát. Nemcsak híre és személyes megjelenése által ragadta el a hideg angolokat, hanem különösen a klasszikus angol nyelvnek mesteri kezelésével. Ugyanebben az évben Amerikába is elutazott, ahol nagy tiszteletnek örvendett.

Visszatérve, állandóan Londonban lakott, ahol a parlamenti és irodalmi világban sok fontos összeköttetést szerzett. Deák Ferenchez intézett híres Cassandra-levél (1867) bírálta a kiegyezést, a nemzet önrendelkezési jogainak feladásával vádolta Deákot, és kitartott a teljes függetlenség követelése mellett és párthívei azonban az adott viszonyok között elkerülhetetlennek tartották a kiegyezést. Kossuth a kiegyezés után 1865-től – néhány éves megszakítással – Torinóban élt. *Irataim az emigrációból* címmel közrebocsátott három kötete az emigráció 1859–1862 közötti tevékenységéről számol be. 1877-ben, országos érdeklődéstől kísérve, 100 ceglédi találkozott az emigráns Kossuthal, hogy hazahívja a város országgyűlési képviselőjének. Kossuth nem jött haza, de a „turini százak”, majd leszármazottaik később minden évben megünnepelelték az utazás évfordulóját.

Agg korára anyagi gondokkal kellett küzdenie, mert vagyona áldozatul esett a torinói pénzüzetek bukásának. 1879-ben kezdte összeállítani életének emlékeit, különösen az emigráció történetére vonatkozó iratait. Ezeknek fényes sikere biztosította egzisztenciáját és késő vénységéig megvolt az a büszke öntudata, hogy munkájával keresi meg kenyerét.

1889-ben a magyar kormány által életbe léptetett intézkedés folytán elvesztette magyar állampolgárságát, ami széles körű felháborodást váltott ki, és Tisza Kálmán miniszterelnök lemondásához vezetett. Kossuth Lajos ekkor már 30 éve élt külföldön, száműzetésben.

A tollat úgy szólván csak halálos ágyán tette le. 1894 márciusában hosszabb betegeskedés után Kossuthot ledöntötte a lábáról az influenza, végleg ágyának esett. Utolsó betegségének minden mozzanatát mély részvétellel kísérte az ország. 1894. március 20-án, este tizenegy óra előtt öt perccel meghalt. Halálos ágyánál fiai, húga, orvosa tartózkodtak. 1894. március 30-án, kevéssel éjfél után elindult Magyarországra a Kossuth, valamint felesége és lánya hamvait szállító különvonat. Osztrák területen dísztelenség és közöny kísérte a halottat, a csáktornyai határállomás után azonban gyászolók ezrei álltak, térdeltek a vasút mellett, beszédeket mondtak, a Kossuth-nótát énekelték azokon az állomásokon, ahol a Budapestre tartó vonat rövid időre megállt.

Kossuth Lajos, a nemzet nagy fia és a főváros díszpolgára holttestét nejének és leányának koporsójával együtt hazahozták, és két nap múlva, vasárnap, április 1-jén a Magyar Nemzeti Múzeum csarnokában ravatalozták fel. Budapest városa, melynek díszpolgára volt, nevéhez és érdeméhez méltó temetésről rendelkezett, melyhez az ország minden részéből tódultak a gyászoló küldöttségek. Közadakozás folyt, hogy a Kerepesi úti temetőben levő sírját mauzóleum ékesítse és emléket ércszobor hirdesse. Ferenc József utasítására – a temetésen sem a hadsereg tagjai, sem az államhatalmi szervek munkatársai nem vehettek részt hivatalosan, de a Nemzeti Múzeumtól a Kerepesi úti temetőbe közel félmillió temetési menet kísérte végső útján a magyar szabadság atyját.

Ugyanakkor Kossuth Lajos életének kilencvenkét éve alatt a polgári átalakulás, a demokratizmussal töltekező liberalizmus, a szabad Magyarország ügye iránt elkötelezett politika szimbólumává vált, s ezt a jelképes erőt a magyar nép emlékezetében – napjainkig – megőrizte. Szent István mellett ő a legismertebb magyar történelmi személyiség. A magyar szabadság nemzetközileg is legismertebb alakja. Szobra áll New Yorkban, tere emléktáblával Párizsban, továbbá ő az egyetlen külföldi államférfi, akinek szobrot állítottak a Capitoliumban. Magyarországon neki van a legtöbb szobra, a települések nagy részén közterület viseli a nevét, kultusza pedig ma is élő.